

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

REMISSVAR

För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd, SOU 2017:1

Syftet med denna parlamentariska kommitté har varit att ta fram förslag till inriktning och utformning av en sammanhållen politik för en långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder. Kommittén lägger fram 75 förslag som berör många olika områden.

Förslagen antas ha positiva effekter för de som bor på mindre orter, men det finns inga ordentliga konsekvensanalyser av något förslag. Det betyder att det inte utan ytterligare utredningar går att värdera de tänkbara direkta och indirekta effekterna av förslagen. Inte heller går det att bedöma rimligheten i de sammantagna effekterna av samtliga förslag som kommittén tror ska uppstå. Det betyder i sin tur att Saco inte kan ställa sig bakom kommitténs förslag.

Saco tycker dock att det finns anledning att särskilt kommentera två förslag, omlokaliseringen av statliga tjänster från Stockholm samt kommunaliseringen av högskoleutbildning.

Omlokalisering av statliga tjänster

Kommittén föreslår att 10 000 tjänster vid statliga myndigheter i Stockholms FA-region ska omlokaliseras till FA-regioner som behöver statliga arbetstillfällen.

Precis som många andra förslag finns det ingen uppskattning av kostnader för omlokaliseringen. Dessutom lyfts inte Riksrevisionens granskning 2009 av tidigare omlokaliseringar som pekar på stora kostnader, bland annat de som följer av svårigheterna att rekrytera personal. Resultaten visade att andelen av personalen som flyttade med var mycket låg, vilket innebar stor förlust av specialistkompetens. Samtidigt var det svårt att rekrytera motsvarande personal på orten, vilket medförde att verksamheten under många år drevs på en lägre nivå än före flytten. Kommittén väljer också att ignorerar de negativa individuella konsekvenserna för alla som inte kan flytta när verksamheten omlokaliseras.

Kompetensförsörjning

Kommittén föreslår att universitet och högskolor ges i uppdrag att öka tillgängligheten till högre utbildning i landet, samt att högskolorna i större utsträckning ska anpassa utbildningar till lokala arbetsmarknader.

Enligt UKÄ finns det cirka 50 högskolor, universitet och enskilda utbildningsanordnare. Dessa lärosäten har en bra geografisk spridning som innebär att svensk högskoleutbildning har en mycket hög tillgänglighet i hela landet. Saco anser att det inte finns anledning att etablera fler lärosäten. Befintliga lärosäten ger dessutom utbildningar som är gångbara i stora delar av landet och det ska de självklart fortsätta med. Högskolan ska inte arbeta systematiskt med lokala anpassningar av högskoleutbildningen. Saco anser inte att högskolan ska ha fler uppdrag utan arbeta med att utveckla existerande uppdrag.

Sedan lång tid tillbaka har fokus i utbildningspolitiken varit att öka antalet platser. Det är i grunden bra att fler har fått tillgång till högre utbildning. Det Saco främst vänder sig mot är att det har skett på bekostnad av kvaliteten. Storföreläsningar är normen, den lärarledda tiden är inte tillräcklig och lärare har svårt att kombinera forskning och undervisning.

Decentraliseringen genom kommunala utbildningscentra skulle sannolikt ytterligare försämra kvaliteten i högskolan, eftersom begränsade resurser sprids ut ytterligare. Dessutom ökar kostnaderna för utbildningen genom den infrastruktur som tillkommer. Resultaten av sådana satsningar kommer troligen att bli begränsad. Bland annat visar en studie som utgör underlag för kommitténs arbete att endast en fjärdedel av studenterna från landsbygdskommunerna nära högskolor väljer den närmaste högskolan.

Den regionala placeringen av en högskola har liten betydelse för människors bosättning. Motiven till den geografiska mobiliteten är flera men tillgång till arbete med goda arbetsvillkor är ofta en avgörande faktor. Många människor väljer att flytta långt för att få goda arbetsvillkor, det gäller oavsett om jobbet är i privat eller offentlig sektor. Goda arbetsvillkor har också den positiva effekten att ungdomar väljer att utbilda sig i det yrket. Det måste alla arbetsgivare tänka på oavsett i vilken del av landet de driver sin verksamhet. Arbetsvillkoren har sannolikt större betydelse för den framtida kompetensförsörjningen än minskat avstånd till högskolan.

Avslutningsvis vill vi kommentera att ett centralt problem med kommitténs arbete är att den inte har utgått ifrån att den offentliga budgeten är begränsad. En sådan utgångspunkt kräver noggrann värdering av var de offentliga resurserna gör mest nytta. Kommittén borde ha definierat vilken minimitillgång till olika offentliga tjänster som medborgarna kan förvänta sig, givet val av bostadsort, när den offentliga budgeten är begränsad. Det gäller i synnerhet tillgången till hälso-och sjukvård som lyfts i Sveriges läkarförbunds remissvar. En sådan utgångspunkt hade sannolikt lett fram till andra förslag än de som har tagits fram av denna kommitté.

Remissvar från Sveriges läkarförbund bifogas.

Med vänlig hälsning

Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granqvist

Håkan Regnér